

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ ХНАУ ім. В.В. Докучаєва
«01»серпня 2016 р. № 399

К О Н Ц Е П Ц І Я
національно-патріотичного виховання студентської молоді
Харківського національного аграрного університету
імені В.В. Докучаєва

Харків – 2016

ПЕРЕДМОВА

Національно-патріотичне виховання покликане дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини. Воно має стимулювати розвиток суспільства, яке функціонує на засадах гуманізму, свободи, верховенства права, соціальної справедливості, гарантує умови для зростання добробуту народу.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні (європоцентричність, пробудження громадянської і громадської ініціативи, виникнення різних громадських рухів, розповсюдження волонтерської діяльності) проходять на тлі сплеску інтересу і прояву патріотичних почуттів та нових ставлень до історії, культури, релігії, традицій і звичаїв українського народу.

Тому потрібні нові підходи і шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. При цьому слід урахувувати, що Україна має давню і величну культуру та історію, досвід державницького життя, які виступають потужним джерелом і міцним підґрунтям виховання студентської молоді. Вони ввійшли до освітнього і загально виховного простору, але нинішні суспільні процеси вимагають їх переосмислення, яке відкриває нові можливості для освітньої сфери.

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідею розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації. Важливу роль у просвітницькій діяльності посідає відновлення історичної пам'яті про тривалі державницькі традиції України.

На сучасному етапі розвитку України виникає необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання студентської молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей:

- повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);
- участь у громадсько-політичному житті країни;
- повага до прав людини;
- верховенство права;
- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;
- рівність всіх перед законом;
- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

Відтак, враховуючи всі обставини, виникає гостра потреба у розробленні Концепції національно-патріотичного виховання студентської молоді (далі Концепція) у Харківському національному аграрному університеті ім. В. В. Докучаєва (далі – університет), яка б визначала нову стратегію цілеспрямованого і ефективного процесу виховання суб'єкта громадянського суспільства, громадянина-патріота України.

Дана Концепція розроблена на основі: Концепції національної системи виховання (1996 р.); Концепції національно-патріотичного виховання (2009 р.); Концепції громадянської освіти та виховання в Україні (2012 р.); Концепції Загальнодержавної цільової програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 рр.; Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015 р.).

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИПИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

1.1. Мета національно-патріотичного виховання полягає у створенні засад для системної і цілеспрямованої діяльності щодо виховання молодої людини – патріота України, готового самовіддано розбудувати її як суверенну, демократичну, правову і соціальну державу, виявляти національну гідність, знати і цивілізовано відстоювати свої громадянські права та виконувати обов'язки, сприяти громадянському миру і злагоді в суспільстві, бути конкурентоспроможним, успішно самореалізуватися в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал, носій української

національної культури. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Система заходів з виховання студентів університету базується на основних положеннях цієї Концепції з урахуванням органічного взаємозв'язку процесу навчання та виховання. Головною метою виховання, на досягнення якої спрямовуються зусилля професорсько-викладацького колективу, громадських організацій і студентського самоврядування університету, є формування цілісної і гармонійно розвиненої особистості з високою національною самосвідомістю.

1.2. Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;
- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;
- культивування кращих рис української ментальності - працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;
- утвердження в свідомості громадян об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії, спадкоємності розвитку Збройних Сил у відстоюванні ідеалів свободи та державності України і її громадян, формування психологічної та фізичної готовності молоді до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо

відстоювання національних інтересів та незалежності держави, підвищення престижу і розвиток мотивації молоді до державної та військової служби;

- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про молодших та людей з особливими потребами;
- сприяння розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я;
- задоволення естетичних та культурних потреб особистості;
- професійне виховання, яке передбачає становлення юнаків і дівчат як досвідчених фахівців, які досконало володіють професійними знаннями, вміють творчо застосовувати їх на практиці, приймати нестандартні рішення, готових до роботи в умовах ринкових відносин;
- оволодіння результативними методами та навиками набуття нових знань, формування потреби у постійному інтелектуальному, духовному і моральному збагаченні та самовдосконаленні.

Національно-патріотична виховна робота в університеті несумісна з пропагандою насильства, жорстокості, міжнаціональної ворожнечі, розповсюдженням теорій, поглядів, ідей, спрямованих на підрив державних інтересів України, та проводиться на добровільних, громадських засадах.

1.3. Запорукою ефективності виховного процесу є органічне поєднання системи принципів національно-патріотичного виховання в цілісну систему, яка забезпечує досягнення відповідних результатів – міцно і органічно засвоєних загальнолюдських і українських національних цінностей.

Основними принципами національно-патріотичного виховання є:

- *принцип національної спрямованості*, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, поважного ставлення до його культури; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;

- *принцип самоактивності й саморегуляції* забезпечує розвиток у вихованця суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках;
- *принцип полікультурності* передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування студентської молоді відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, спроможності сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської;
- *принцип соціальної відповідності* обумовлює потребу узгодження змісту і методів патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій організовується виховний процес, і має на меті виховання в студентській молоді готовності до захисту вітчизни та ефективного розв'язання життєвих проблем;
- *принцип історичної і соціальної пам'яті* спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців та відтворює її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності;
- *принцип міжпоколінної наступності*, який зберігає для нащадків зразки української культури, етнокультури народів, що живуть в Україні;
- врахування *індивідуальних задатків і здібностей студентів*, рівнів їхнього інтелектуального та загальнокультурного розвитку, специфіки курсу навчання і майбутньої спеціальності;
- *партнерство як форма стосунків між викладачами і студентами*, співпраця у вирішенні питань навчання, відпочинку, побуту, підтримка і стимулювання студентських ініціатив;

- *єдність навчання, виховання та науково-дослідної роботи*, що передбачає добросовісне виконання кожним студентом своїх функціональних обов'язків і громадських доручень, участь у науково-дослідницькій роботі та громадському житті групи, курсу, факультету, університету;
- *цілісність і системність виховного впливу на студентів*: ректорату, деканату, кафедр, інших структурних підрозділів університету, викладачів, студентського самоврядування.

2. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

Реалізація вищезазначених основних завдань і принципів національно-патріотичної виховної роботи в університеті здійснюється за наступними напрямками:

2.1. Національно-патріотичне виховання:

- формування національної свідомості і відповідальності за долю України;
- виховання любові до рідної землі, її історії, відновлення і збереження історичної пам'яті;
- культивування кращих рис української ментальності (працелюбності, індивідуальної свободи, глибокого зв'язку з природою та ін.);
- виховання бережливого ставлення до національного багатства країни, мови, культури, традицій.

2.2. Інтелектуально-духовне виховання:

- розвиток пізнавального інтересу, творчої активності, мислення;
- виховання потреби самостійно здобувати знання та готовності до застосування знань, умінь у практичній діяльності;
- реалізація особистісного життєвого вибору та побудова професійної кар'єри на основі здібностей і знань, умінь і навичок;
- виховання здатності формувати та відстоювати власну позицію.

2.3. Моральне виховання:

- формування почуття власної гідності, честі, свободи, рівності, працелюбності, самодисципліни;
- формування моральної культури особистості, засвоєння моральних норм, принципів, категорій, ідеалів суспільства на рівні власних переконань;
- становлення етики міжетнічних відносин та культури міжнаціональних стосунків;
- формування особистісного світогляду як проекції узагальненого світосприймання.

2.4. Громадянсько-правове виховання:

- прищеплення поваги до прав і свобод людини та громадянина;
- виховання поваги до Конституції, Законів України, державних символів України;
- виховання громадянського обов'язку перед Україною, суспільством;
- формування політичної та правової культури особистості;
- залучення студентської молоді до участі у добродійних акціях і розвитку волонтерського руху.

2.5. Трудове виховання:

- формування особистості, яка свідомо та творчо ставить до праці;
- формування почуття господаря та господарської відповідальності;
- розвиток умінь самостійно та ефективно працювати.

2.6. Естетичне виховання:

- розвиток естетичних потреб і почуттів, художніх здібностей і творчої діяльності;
- формування у молоді естетичних поглядів, смаків, які ґрунтуються на українських народних традиціях та кращих надбаннях світової культури;
- вироблення умінь примножувати культурно-мистецькі надбання народу, відчувати і відтворювати прекрасне у повсякденному житті.

2.7. Екологічне виховання:

- формування основ глобального екологічного мислення та екологічної культури;
- оволодіння знаннями та практичними вміннями раціонального природокористування;
- виховання почуття відповідальності за природу як національне багатство;
- виховання готовності до активної екологічної та природоохоронної діяльності.

2.8. Фізичне виховання та утвердження здорового способу життя:

- виховання відповідального ставлення до власного здоров'я, здорового способу життя;
- формування знань і навичок фізичної культури в житті людини;
- забезпечення повноцінного фізичного розвитку студентів;
- фізичне, духовне та психічне загартування;
- формування потреби у безпечній поведінці, протидія та запобігання негативним звичкам, профілактика захворювань;
- створення умов для активного відпочинку студентів.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Національно-патріотичне виховання студентів забезпечується через діяльність всіх структурних підрозділів університету.

Суб'єктами, які організують забезпечення реалізації Концепції в університеті, є:

- Вчена рада університету;
- проректор з науково-педагогічної роботи;
- деканати та кафедри;
- куратори академічних груп на факультетах університету;
- відділ інформаційного забезпечення;

- органи студентського самоврядування;
- фундаментальна бібліотека університету;
- університетська газета «Знання»;
- музей ХНАУ ім. В.В. Докучаєва;
- профком університету.

Усі напрями національно-патріотичного виховання студентської молоді в університеті реалізуються через конкретні оптимальні форми та методи освітнього потенціалу (навчально-виховні плани, аудиторна робота, позааудиторна робота – створення умов для повноцінної життєдіяльності та творчості студентів) та скоординовану діяльність і співпрацю із навчальними, освітньо-культурними закладами, громадськими організаціями та органами влади.

Важливим напрямом у виховній роботі є діяльність органів студентського самоврядування (об'єднаної ради студентського самоврядування, студентських рад факультетів та гуртожитків) університету як важливого чинника підвищення ефективності навчально-виховного процесу, забезпечення виховання національної гідності, духовності та культури студентів.

Концепція розглянута та затверджена рішенням вченої ради ХНАУ ім. В.В. Докучаєва від «26» липня 2016 р., протокол № 3.